

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik u BiH”54 milijuna hrvatske pomoci zavrсило “nigdje”

Druga je akcija SFOR-a poduzeta zato sto je prva, zbog nereda koje je organizirao HDZ, morala biti skracena, a poduzeta je nosu da se izbjegnu novi neredi i zrtve.. Uskoro cu otici u Mostar, no jos ne mogu reci tocan datum. Vjerski vodje ne smiju podrzavati ilegalnu instituciju.. Vrasajusi se iz Bruxellesa, gdje je o aktualnom sukobu bosanskohercegovackog HDZ-a i medjunarodne uprave te o mogusnostima izlaza razgovarao s predstavnicima NATO-a i EU, visoki predstavnik u BiH Wolfgang Petritsch svratio je do Zagreba na sastanak s premijerom Racanom i suradnicima. Inicijativa za zagrebacki sastanak bila je, kako kaze Petritsch, gotovo obostrana: “Ministar Picula u telefonskom je razgovoru predlozio sastanak koji sam i ja upravo zelio predloziti kako bismo u ovom ozbiljnom trenutku razmotrili stanje i uskladili nase poglede.” Nakon razgovora u Vladi, Wolfgang Petritsch je za “Vecernji list” iznio svoje vidjenje izlaska iz krize i ocekivane hrvatske uloge u trazenju rjesenja.

VL: Netko je nedavno rekao kako je za stabilnost BiH vrlo bitan “govor tijela” njezinih susjeda. Kakvim vam se cini “govor tijela”?

WP: Za stabilnost BiH zaista je vrlo vazno kako djeluju njezini susjedi. Mislim da Hrvatska ima dobar stav, pocevsi od prvih izjava predsjednika Mesica kada je Hrvatima u BiH rekao otprilike vas je glavni grad Sarajevo, mi u Zagrebu jesmo iza vas, ali ne ocekujte da vodimo brigu o vama. Vlada je pokazala zelju da s BiH razvija odnose kao drzava s drzavom, mozda su i

posebni odnosi s Federacijom stvar prošlosti. To su vrlo pozitivne i konstruktivne poruke za stabilizaciju BiH.

Usuglasenost medjunarodne zajednice i hrvatske Vlade

VL: No dojam je da postoji odredjena praznina u hrvatskoj politici prema BiH izmedju prvih poruka i danasnjeg stanja?

WP: Ne mogu govoriti u ime hrvatske Vlade, ali siguran sam da je u prošlih godinu dana ona imala mnogo hitnijih problema, koje je morala rješavati, te da pitanje Hrvata u BiH nije bilo prioritet. Ali vjerujem da su sada medjunarodna zajednica i hrvatska vlada, kako je rekao i premijer Racan, vrlo usuglasene kada je rijec o hrvatskom pitanju u BiH. Jos je potrebno da se nova vlada u Sarajevu pridruzi tome kao ravnopravan partner. U toj vladi ima Hrvata, član Predsjedništva gospodin Krizanovic je Hrvat, premijer Federacije Karlo Filipovic takodjer. Sada postoje gotovo idealni uvjeti za uspostavu vrlo srdacnog i konstruktivnog odnosa Hrvatske i BiH.

VL: Govoreci konkretno, kakva bi bila poželjna uloga hrvatske Vlade u traženju izlaza iz aktualnog sukoba HDZ-a BiH, predvođenog Antom Jelavicem, i medjunarodne uprave?

WP: Nakon sto je potvrdila da postuje suverenost BiH, mislim da je vrlo bitno da hrvatska Vlada sada uspostavi kontakt s Hrvatima u BiH i uvjeri ih da su oni znacajan dio regionalnog razvoja, da mogu biti vrlo vazan most izmedju BiH i Hrvatske.

VL: Tko bi mogao biti sugovornik u ime Hrvata iz BiH u takvu razgovoru?

WP: Prije svega, bile bi to vlade obiju zemalja, ali takodjer crkvene vlasti i kulturne institucije. Mislim da bi trebalo vise razviti ono sto mi na Zapadu zovemo institucijama civilnog drustva, od organizacija za zastitu ljudskih prava do organizacija za povratak izbjeglica, koje bi trebale raditi zajedno. U ovom je trenutku, recimo, vrlo bitno poticati

povratak izbjeglih Hrvata u BiH.

VL: Aktualni sukob medjunarodne uprave i hercegovačkih Hrvata ipak ne može čekati razvoj civilnog društva. Vidite li izlaz i s kime racunate kao sugovornikom s hrvatske strane?

WP: Racunam sa svim onim predstavnicima hrvatskog naroda koji postuju legalne institucije BiH i spremni su raditi unutar legalnog okvira. Nekolicina onih koji su prekršili zakon i koji djeluju unutar paralelnih institucija vlasti ne mogu se smatrati sugovornicima. S njima, na žalost, dijalog više nije moguć.

VL: Prema tom kriteriju, Ante Jelavic i njegovi suradnici koji su djelovali unutar hrvatske samouprave ne bi mogli više biti politicki partneri za traženje rjesenja. S druge strane, Jelavic je, u razgovoru za nas list dao do znanja da se ovih dana sastajao s vasim ljudima i da se razgovaralo o nacinu izlaska iz sukoba?

WP: To nije točno. Mi jesmo u kontaktu s ljudima koji su vrlo bliski gospodinu Jelavicu, ali koji nisu aktivno angazirani u "samoupravi", koji nemaju u njoj formalne funkcije.

HDZ BiH treba biti blize demokratskoj Hrvatskoj

VL: To izgleda kao pokusaj podjele HDZ-a, pri čemu bi oni koji nisu imali formalne funkcije u samoupravi mogli biti pihvaceni kao partneri medjunarodne zajednice?

WP: Ne mislim da je to pokusaj podjele HDZ-a. Mislim da je na HDZ-u da odluci kojim smjerom želi ići, hoće li to biti smjer reformi, koji znači biti blizu Europi, demokraciji, biti blizu demokratskoj Hrvatskoj. Ili će nastaviti putem koji su izabrali Jelavici nekoliko njegovih najbližih suradnika. No to je njihova slobodna volja i odluka.

VL: I vi osobno i drugi medjunarodni dužnosnici Jelavica ste spominjali javno u kontekstu korupcije i organiziranog

kriminala. Imate li nakon dviju posljednjih akcija SFOR-a dokaze za to?

WP: Te su se operacije dogodile nedavno. Mi imamo siroku dokumentaciju koju moramo analizirati, ali postoje vrlo jasni pokazatelji da je vodstvo HDZ-a duboko ukljuceno u protuzakonite aktivnosti, postoji mnogo tijekova novca koji završava "nigdje", tu je i 54 milijuna maraka koje su dosle od hrvatske Vlade kao pomoc institucijama.

VL: Imate li dokaze da je taj novac trosen protuzakonito?

WP: Ne mogu ulaziti u detalje, ali postoje cvrsti pokazatelji da su se dogadjale stvari koje su apsolutno protuzakonite.

VL: Jeste li trazili pomoc hrvatske Vlade i sudskih organa kako biste rasvijetlili putove toga novca?

WP: To je posao bosanskohercegovackih vlasti i medjunarodne upraviteljice Hercegovacke banke Toby Robinson. Oni ce poduzeti nuzne mjere u skladu sa zakonom BiH.

VL: Postoje glasine da je od hrvatske Vlade i Drzavnog odvjetnistva vec zatrazena pomoc, no da je zahtjev odbijen?

WP: Ne mogu o tome nista reci. Mi od hrvatske vlade dobivamo pomoc i podrsku koju trebamo, to nam je u ovom trenutku vrlo bitno, a sve daljnje aktivnosti moraju biti zasnovane na jasnim zakonskim temeljima.

VL: Je li zaista bilo nuzno da SFOR nocu upada u Hercegovacku banku i eksplozivom razvaljuje trezor. Jesu li pritom pronadjeni dokazi koji potvrđuju javno izrecene optuzbe protiv Jelavica i njegovih suradnika?

WP: Druga je akcija SFOR-a bila poduzeta zato sto je prva, zbog nereda koje je organizirao HDZ, morala biti skracena. A poduzeta je nocu da bi se izbjegli novi neredi i zrtve. Trebat ce dulje vremena za analizu zaplijenjene dokumentacije, ali prema prvim pregledima, mislim da smo na pravom tragu.

Predsjednik koji krši ustav mora odstupiti

VL: Ako nakon svega nemate dovoljno cvrste dokaze protiv Jelavica i njegovih suradnika, učinit ćete ga žrtvom, ojačat ćete njegovu poziciju i produbiti sumnje hercegovačkih Hrvata u motive tih akcija. Jeste li računali s takvim rizikom?

WP: Gospodin Jelavić je već prekršio Ustav. U bilo kojoj zemlji predsjednik koji krši ustav, koji bi morao stiti, mora odstupiti s funkcije. Mislim da uopće nema spora o tome da je Jelavićeva pozicija protuzakonita.

VL: Ali razlika je između toga je li netko izbačen iz političkog života ili je u zatvoru optužen za kriminal.

WP: Utvrđivanje bilo čije kaznene odgovornosti posao je neovisnog sudstva, od kojeg očekujemo odgovarajuće korake i uspostavu valdavine zakona. Čak i ako nekoga ne volimo politički, on ima pravo braniti se kao slobodan čovjek sve dok mu se optužbe ne dokazu. Kad je riječ o političkoj raspravi, ja se mogu ne slagati s njim, ali kada je riječ o kriminalu i kršenju zakona, to mora biti prepusteno neovisnom sudstvu.

VL: Gospodin Jelavić i njegovi suradnici ujedno su i hrvatski državljani. Da se kojim slučajem u BiH protiv njih pokrene kazneni postupak u trenutku kada su na hrvatskom teritoriju, Hrvatska ih, prema svome Ustavu, ne može izručiti. Jeste li o takvim mogućnostima i njihovim posljedicama razgovarali s premijerom Račanom?

WP: Ne, o takvim detaljima nismo razgovarali i to su zaista pitanja za sudske organe dviju država. O pojedinacnim slučajevima ne bih želio govoriti, no pitanje dvojnog državljanstva općenito je vrlo specifično pitanje između Hrvatske i BiH koje bi trebalo biti riješeno.

VL: Ali ta pravna pitanja vezana uz konkretne osobe mogu postati izvor ozbiljne političke krize u Hrvatskoj. Jeste li razgovarali s premijerom Račanom o opasnosti da se kriza iz

Hercegovine prenese na Hrvatsku?

WP: Ja zaista vjerujem da je vecina ljudi i u Hrvatskoj i u BiH bolesna i umorna od sukoba. Premijer Racan je izrazio zabrinutost za turisticku sezonu u Dalmaciji. Ali ja sam prilicno uvjeren da razumni Hrvati, cak i oni iz zapadne Hercegovine, shvacaju da si ne bi trebali pucati u nogu stvarajuci nove sukobe.

Puna podrška NATO-a i EU

VL: Vracate se iz Bruxellesa, gdje ste imali razgovore i u NATO-u i u EU. Pripremate li nove SFOR-ove akcije poput onih u Hercegovackoj banci?

WP: Imam punu podršku i NATO-a, i EU, i SAD-a i mislim da je to vrlo pozitivno. Nikada nisam unaprijed najavljiivao ni jednu akciju, ali vjerujem da je utjecaj posljednjih operacija SFOR-a takav da jamci brzi politicki napredak nego sto smo ga imali dosad.

VL: Biste li nakon svega otisli uskoro u Mostar?

WP: Definitivno cu uskoro otici u Mostar, no jos ne mogu reci tocan datum.

VL: Je li vam netko prijetio nakon akcija SFOR-a u Hercegovackoj banci?

WP: Ne, nista vise nego obicno kada ucinim nesto sto se ne svidja Srbima ili Bosnjacima. Na kratki rok, neke moje odluke izazivaju sokove, nemire, turbulencije. Ali, na dulji rok, ljudi ih shvate kao dobar korak naprijed.

Vjerske vodje ne smiju podrzavati ilegalnu instituciju

VL: Kao moguĆeg partnera za dijalog o hrvatskom pitanju u BiH spomenuli ste i Crkvu. No ovih ste dana bili vrlo kritični prema ponasanju Crkve u aktualnoj krizi?

WP: Nisam bio kritican prema Crkvi, nego prema nekim njezinim predstavnicima koji, na zalost, ne cine uslugu hrvatskom narodu. Ako predsjednik osnuje ilegalnu instituciju, vi je kao vjerski vodja ne biste smjeli podrzavati. U demokratskim drustvima Crkva i drzava se moraju uzajamno postovati.